

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2022/23:SfU1

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2023 inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning, som uppgår till ca 106 miljarder kronor. Därmed avstyrker utskottet de alternativa budgetförslag som förts fram i motioner. Utskottet bifaller också regeringens förslag om bemyndigande om ekonomiska åtaganden och om ändringar i socialförsäkringsbalken.

I betänkandet finns en reservation (V) och fyra särskilda yttranden (S, V, C, MP). Ledamöterna från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet avstår från ställningstagande när det gäller budgetbeslutet och redovisar i stället sina överväganden i särskilda yttranden.

Behandlade förslag

Proposition 2022/23:1 inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning.

Nio yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Budgetprocessen i riksdagen	5
Utskottets överväganden.....	7
Mål för utgiftsområde 10.....	7
Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 10	8
Statens budget inom utgiftsområde 10	10
Reservation	19
Mål för utgiftsområde 10, punkt 1 (V)	19
Särskilda yttranden	20
1. Statens budget inom utgiftsområde 10, punkt 2 (S).....	20
2. Statens budget inom utgiftsområde 10, punkt 2 (V)	21
3. Statens budget inom utgiftsområde 10, punkt 2 (C)	22
4. Statens budget inom utgiftsområde 10, punkt 2 (MP)	23
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	25
Propositionen	25
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23	25
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag	27
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens lagförslag	28

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Mål för utgiftsområde 10

Riksdagen avslår motion

2022/23:1228 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 3.

Reservation (V)

2. Statens budget inom utgiftsområde 10

a) Anslagen för 2023

Riksdagen anvisar anslagen för 2023 inom utgiftsområde 10 enligt regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2022/23:1 utgiftsområde 10 punkt 5 och avslår motionerna

2022/23:1228 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkandena 25, 26 och 28,

2022/23:1282 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),

2022/23:2059 av Anders Ygeman m.fl. (S) yrkandena 1 och 3,

2022/23:2104 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) och

2022/23:2211 av Martina Johansson m.fl. (C).

b) Lagförslagen

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (2021:1241) om ändring i socialförsäkringsbalken,

2. lag om ändring i socialförsäkringsbalken,

3. lag om ändring i socialförsäkringsbalken.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2022/23:1 utgiftsområde 10 punkterna 1–3.

c) Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2023 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret för att tillgodose Försäkringskassans behov av likviditet vid utbetalning av ersättning för vård i andra länder som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 170 000 000 kronor.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2022/23:1 utgiftsområde 10 punkt 4.

Stockholm den 13 december 2022

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Jessica Rosencrantz

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jessica Rosencrantz (M), Ludvig Aspling (SD), Anders Ygeman (S)*, Sanne Lennström (S)*, Kalle Olsson (S)*, Åsa Eriksson (S)*, Ola Möller (S)*, Magnus Resare (M), Ingemar Kihlström (KD), Martina Johansson (C)*, Nima Gholam Ali Pour (SD), Annika Hirvonen (MP)*, Mauricio Rojas (L), Daniel Persson (SD), Caroline Högström (M) och Tony Haddou (V)*.

* Avstår från ställningstagande under punkt 2, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens budgetproposition 2022/23:1 i de delar som gäller utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning och ett antal motionsyrkanden från allmänna motions-tiden 2022/23. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1 och lagförslagen i bilaga 3. Motionsförslagen finns också i bilaga 1.

I bilaga 2 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2023 samt de avvikelser från dessa som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet föreslår i sina respektive budgetmotioner.

Finansutskottet har föreslagit att riksdagen ska ställa sig bakom den utgiftsram för utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning för 2023 som regeringen föreslagit (bet. 2022/23:FiU1). Regeringen har föreslagit att utgiftsramen ska bestämmas till 106 427 304 000 kronor (prop. 2022/23:1). Riksdagen väntas den 13 december 2022, efter att detta betänkande justerats, fatta beslut med anledning av finansutskottets förslag. Socialförsäkringsutskottets ställningstagande i detta betänkande till hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen bygger på förutsättningen att riksdagen fastställer ramen för utgiftsområde 10 i enlighet med finansutskottets förslag.

Under beredningen av ärendet har Försäkringskassans generaldirektör Nils Öberg informerat utskottet om myndighetens arbete.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom ett beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § tredje stycket riksdagsordningen).

Riksdagens ställningstagande till anslag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden för utgiftsområdet ska göras genom ett enda beslut (11 kap. 18 § fjärde stycket riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att

behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335).

Utskottet har mot den bakgrunden gått igenom regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 10 i budgetpropositionen. Genomgången är ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att målet för utgiftsområdet och regeringens resultatredovisning behandlas först. Därefter behandlar utskottet de förslag i budgetpropositionen och de motionsförslag som gäller statens budget inom utgiftsområde 10, vilket inkluderar regeringens förslag om ändringar i socialförsäkringsbalken och om bemyndigande om ekonomiska åtaganden.

Utskottets överväganden

Mål för utgiftsområde 10

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att ändra målet för utgiftsområde 10.

Jämför reservation (V).

Mål för utgiftsområdet

Målet för utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning är att frånvaron från arbete på grund av sjukdom ska ligga på en långsiktigt stabil och låg nivå (prop. 2008/09:1 utg.omr. 10, bet. 2008/09:SfU1, rskr. 2008/09:138).

Motionen

Ida Gabrielsson m.fl. (V) begär i kommittémotion 2022/23:1228 yrkande 3 ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med förslag om att ändra målet för utgiftsområde 10 till ”att ge ekonomisk trygghet vid sjukdom och ett effektivt stöd för att försäkrade ska återfå arbetsförmågan och återgå i arbete”, och att detta bör vara vägledande för regeringens styrning av Försäkringskassan och återspeglas i regleringsbrevet. Motionärerna anser att det nuvarande målet för utgiftsområdet har lett till att bl.a. sjukförsäkringen har stramats upp. Möjligheterna för försäkrade att beviljas sjukpenning bör i stället öka och Försäkringskassan bör satsa på det förebyggande arbetet, ett mer hållbart arbetsliv och på rehabilitering.

Utskottets ställningstagande

Utskottet behandlade ett likalydande yrkande i betänkandet 2021/22:SfU1. I samband med det angav utskottet att det även fortsättningsvis är viktigt att frånvaron från arbete på grund av sjukdom ligger på en stabil och låg nivå samt att den också långsiktigt hålls på en sådan nivå. Enligt utskottet förutsatte detta att fokus bör ligga på förebyggande, rehabiliterande och samordnade insatser. Utskottet ansåg därför inte att det fanns anledning att ändra målet för utgiftsområde 10.

Utskottet finner inte skäl att nu göra någon annan bedömning. Motion 2022/23:1228 yrkande 3 avstyrks därmed.

Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 10

Propositionen

Efter ett val som inneburit ett regeringsskifte ska budgetpropositionen överlämnas till riksdagen inom tre veckor efter det att en ny regering har tillträtt. Det har inte varit möjligt för regeringen att ge den redovisning av resultat som enligt budgetlagen (2011:203) ska ingå i budgetpropositionen ett innehåll som fullt ut återspeglar regeringens politik.

Målet för utgiftsområde 10 är att frånvaron från arbete på grund av sjukdom ska ligga på en långsiktigt stabil och låg nivå.

Regeringen har preciserat målet enligt följande: Sjukfrånvaron ska inte variera mer än inom ramen för normala säsongsvariationer, osakliga regionala skillnader i sjukfrånvaron ska inte förekomma och skillnaden i sjukfrånvaron mellan kvinnor och män ska minska.

Det finns ett antal centrala indikatorer som regeringen använder för att redovisa resultaten inom utgiftsområdet.

I resultatredovisningen har, i den mån det har varit möjligt, resultatet av de pandemiåtgärder som vidtogs under 2021 redovisats. Vissa åtgärder som syftar till att minska effekterna av pandemin har vidtagits utan något avbrott.

När det gäller sjukfrånvaron har den mätt som ohälsotal minskat med ca 4 procent under 2021. Liksom tidigare år kan minskningen troligen bero på mycket låga nivåer på nybeviljande av sjukersättning. Mätt som sjukpenningtal var sjukfrånvaron dock i det närmaste oförändrad. Regeländringen om rätten till sjukpenning efter dag 180 i sjukperioden innebar att antalet långa sjukfall ökade, eftersom färre sjukfall avslutades vid den tidpunkten. Vid utgången av 2021 hade antalet sjukfall ökat med ca 20 000 jämfört med föregående årsskifte. Cirka 15 000 av dessa sjukfall pågick över 180 dagar. Utvecklingen under 2021 tyder enligt regeringen på att sjukfrånvaron och sjukpenningutgifterna kan komma att fortsätta att öka framöver.

Regeringen konstaterar att Försäkringskassan har förbättrat arbetet med att förebygga sjukskrivning, utreda behov av rehabiliteringsinsatser och att samordna insatser från berörda aktörer. Arbetet behöver nu inriktas på att motverka sjukfrånvaro och förkorta pågående sjukskrivningar. Bland annat bör Försäkringskassan arbeta mer med att identifiera de försäkrades individuella förutsättningar och behov av stöd för återgång i arbete. Försäkringskassan behöver även verka för att öka kunskapen hos arbetsgivare och hälso- och sjukvården om det arbetsplatsinriktade rehabiliteringsstödet och om den förebyggande sjukpenningen. Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen bör utveckla sin förmåga att samverka för att försäkrade ska kunna få nödvändigt stöd för återgång i arbete eller omställning till ett nytt arbete.

Regeringen konstaterar att de oförklarade regionala skillnaderna i sjukfrånvaron kvarstår. Till viss del kan det enligt regeringen bero på att det finns skillnader i sjukskrivningsmönster och sjukskrivningspraxis på vårdenhets-

nivå. En annan möjlig orsak kan vara att handläggningen av sjukförsäkringsärenden inte är enhetlig, vilket Försäkringskassan har pekat på. Försäkringskassans arbete med att utveckla förvaltningen av sjukförsäkringen bedöms på sikt kunna minska skillnaderna.

Att kvinnors sjukfrånvaro på grund av psykisk ohälsa är fortsatt hög är enligt regeringen fortfarande bekymmersamt. Höga prestationskrav och yrken med krav på högt emotionellt och psykologiskt engagemang kan bidra till att kvinnor har en hög risk för sjukskrivning med psykiatriska diagnoser. En annan orsak kan vara att kvinnor i större utsträckning än män kombinerar förvärvsarbete med huvudansvaret för barn och hem.

Regeringens slutsats är att målet om en långsiktigt stabil och låg sjukfrånvaro delvis har uppfyllts under resultatåret. Sjukfrånvaron är låg, men bedöms inte vara långsiktigt stabil med hänsyn till den ökande sjukfrånvaron samt kvinnors fortsatt höga sjukfrånvaro i psykiatriska diagnoser. Regeringen anser att det efter pandemin är viktigt att återgå till normalläget med inriktning mot en långsiktigt stabil och låg sjukfrånvaro.

Utskottets bedömning

Utskottet noterar att det som en följd av snäva tidsramar inte har varit möjligt för regeringen att ge resultatredovisningen ett fullödigt innehåll. Utskottet utgår från att nästa års budgetproposition kommer att innehålla en sedvanlig resultatredovisning i enlighet med budgetlagens krav.

Utskottet ser positivt på att regeringen i resultatredovisningen, i den mån det har varit möjligt, redovisat resultatet av de pandemiåtgärder som vidtogs under 2021. Utskottet kan konstatera att det har vidtagits omfattande åtgärder för att minska effekterna av pandemin. Utskottet anser dock i likhet med regeringen att det är viktigt att nu återgå till normalläget med inriktning mot en långsiktigt stabil och låg sjukfrånvaro. Utskottet noterar att Försäkringskassans slutredovisning av uppdraget att analysera och följa effekter som covid-19 har på sjukförsäkringen (S2020/06726) bl.a. visar att sjukförsäkringen under pandemin har haft stor betydelse för att ge ekonomisk trygghet för de grupper på arbetsmarknaden som inte har kunnat utföra förvärvsarbete hemifrån vid mildare symtom. I sitt slutbetänkande (SOU 2022:10) bedömer Coronakommissionen åtgärderna inom sjukförsäkringen som väl avvägda.

När det gäller måluppfyllelsen delar utskottet regeringens bedömning att målet om en långsiktigt stabil och låg sjukfrånvaro delvis har uppfyllts under resultatåret. Utskottet noterar i sammanhanget att regeringen bedömer att Försäkringskassans arbete med att utveckla förvaltningen av sjukförsäkringen på sikt kan minska de regionala skillnaderna i sjukfrånvaron. Vidare noteras att regeringen avser att lägga fokus på rehabilitering och att utformningen ska motverka onödigt många sjukskrivningar, särskilt långa sådana, bl.a. genom tydligt definierade avstämningstillfällen. Åtgärder kommer också att sättas in

för att motverka ohälsa och ett reformarbete ska inledas för att öka arbetsutbudet.

Statens budget inom utgiftsområde 10

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2023 inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning enligt förslag i budgetpropositionen för 2023, lämnar det bemyndigande som regeringen begärt och antar regeringens förslag till ändringar i socialförsäkringsbalken. Riksdagen avslår motionärernas alternativa budgetförslag som förts fram i motioner.

Jämför särskilt yttrande 1 (S), 2 (V), 3 (C) och 4 (MP).

Propositionen

Anslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 45 645 099 000 kronor för 2023 till anslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Anslaget får användas för utgifter för sjukpenning, rehabiliteringspenning, närståendepenning och arbetshjälpmedel enligt socialförsäkringsbalken (SFB) och lagen (2010:111) om införande av SFB (förkortad införandelagen). Anslaget får vidare användas för utgifter för boendetillägg och sjukpenning respektive rehabiliteringspenning i särskilda fall enligt SFB. Anslaget får dessutom användas för utgifter som kan uppkomma med anledning av vissa bestämmelser i sjuklönesystemet, nämligen den s.k. sjuklönegarantin och det särskilda högriskskyddet enligt lagen (1991:1047) om sjuklön. Anslaget får även användas för utgifter för återbetalningspliktiga studiemedel som avser studerandes sjukperioder enligt studiestödslagen (1999:1395). Därtill får anslaget användas för utgifter för ersättning för skada orsakad av deltagande i arbetslivsinriktad rehabilitering, arbetshjälpmedel m.m. Anslaget får också användas för utgifter för statliga ålderspensionsavgifter.

Antalet påbörjade sjukfall som pågår minst 30 dagar beräknas bli ca 340 000 för 2022. Antalet påbörjade sjukfall kommer att öka något de närmaste åren eftersom regeländringarna om rätten till sjukpenning efter dag 180 i sjukperioden kommer att leda till att färre sjukfall beräknas avslutas vid den tidpunkten, vilket gradvis ökar beståndet av långa sjukfall. Även justerade åldersgränser i pensionssystemet och kringliggande trygghetssystem antas leda till att antalet personer som har sjukpenning ökar. Sammantaget medför utvecklingen av antalet påbörjade sjukfall och deras varaktighet att antalet pågående sjukfall beräknas öka.

Utgifterna för rehabiliteringspenning minskade kontinuerligt under åren 2013–2020. Därefter har det varit en svag trendmässig ökning som antas fortsätta under prognosperioden.

I propositionen anger regeringen att den kommer att höja rehabiliteringsersättningen för resor med egen bil, vilket beräknas öka anslagets utgifter med 5 miljoner kronor för 2023 (förordningen [1991:1321] om rehabiliteringsersättning).

Under pandemin lämnades smittbärrpenning i stället för närståendepenning till anhöriga för vård av en vuxen person i en riskgrupp. Som en effekt av en avklingande covid-19-pandemi och att taket i ersättningen höjts från åtta till tio prisbasbelopp ökade utgifterna för närståendepenning med 11 procent under 2022. Utgifterna för närståendepenning antas öka ytterligare under 2023.

Undantag från vissa bedömningar av sjukpenning vid uppskjuten vård eller rehabilitering m.m.

Den tidsbegränsade lagregleringen om undantag från vissa bedömningar enligt rehabiliteringskedjans tidsgränser vid uppskjuten vård och rehabilitering gäller t.o.m. 2022 (numera 27 kap. 49 a § SFB). Bestämmelsen infördes för att hälso- och sjukvårdens krav på prioriteringar under covid-19-pandemin medförde att ett stort antal icke akuta vårdinsatser fick ställas in eller skjutas upp, vilket för många sjukskrivna innebar förlängda sjukperioder.

Regeringen föreslår att undantaget ska fortsätta att gälla till utgången av 2023, eftersom vården och rehabiliteringen för sjukskrivna fortfarande försenas på grund av covidrelaterade orsaker.

Det kan finnas situationer när Försäkringskassan med stöd av undantagsbestämmelserna, genom ett beslut som vunnit laga kraft, har beviljat sjukpenning t.o.m. den 31 december 2022 samtidigt som rätten till sjukpenning efter detta datum har avslagits på grund av att bestämmelserna enligt nuvarande reglering då upphör att gälla. Enligt regeringen är det angeläget att försäkrade som kan beröras av undantaget får sin rätt till sjukpenning prövad enligt undantagsbestämmelserna. Regeringen föreslår därför att försäkrade, som för den 31 december 2022 har beviljats sjukpenning enligt undantaget, efter ansökan ska kunna få sin rätt till sjukpenning prövad enligt bestämmelserna fr.o.m. den 1 januari 2023, utan hinder av att frågan om rätten till sjukpenning fr.o.m. det datumet redan har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2023 respektive den 1 januari 2024.

Förslagen beräknas öka anslagets utgifter med 210 miljoner kronor för 2023.

Anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 45 422 161 000 kronor för 2023 till anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.

Anslaget får användas för utgifter för aktivitets- och sjukersättning och bostadstillägg till personer med aktivitets- och sjukersättning enligt SFB och införandelagen. Anslaget får dessutom användas för utgifter till följd av statlig ålderspensionsavgift.

Antalet personer med sjuk- eller aktivitetsersättning förväntas minska under prognosperioden. Utvecklingen påverkas av att sjukersättning upphör när den försäkrade har fyllt 65 år (2023 höjs åldern till 66 år) i kombination med att inflödet av antalet nybeviljade ersättningar är lågt i förhållande till utflödet. Reglerna om att bevilja sjukersättning i åldrarna 60–64 år, som trädde i kraft den 1 september 2022, förväntas inte innebära något ökat inflöde under 2023. I övrigt är indexeringen av förmånerna relativt hög, vilket antas öka utgifterna över tid. Vid årsskiftet 2022/23 höjs prisbasbeloppet med nära 9 procent. Sammantaget bidrar detta till att utgifterna ökar 2023. Anslaget tillförs även medel till följd av att bosättningstiden i tidigare hemland tillgodoräknas som försäkringstid för garantiersättning i aktivitets- och sjukersättningen.

Anslaget 1:3 Merkostnadsersättning och handikappersättning

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 357 000 000 kronor för 2023 till anslaget 1:3 Merkostnadsersättning och handikappersättning.

Anslaget får användas för utgifter för merkostnadsersättning och handikappersättningar enligt SFB och införandelagen.

Den 1 januari 2019 infördes den nya förmånen merkostnadsersättning. Övergångsbestämmelserna till regleringen innebär att det kommer att ske en successiv överföring mellan den del som avser handikappersättning och den del som avser merkostnadsersättning under de kommande åren.

Även merkostnader för barn med funktionsnedsättning belastar anslaget 1:3 sedan ersättning för merkostnader inom utgiftsområdet vårdbidraget (utg.omr. 12 anslaget 1:6 Omvårdnadsbidrag och vårdbidrag) avskaffades den 1 januari 2019.

Anslaget 1:4 Arbetsskadeersättningar m.m.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 2 316 000 000 kronor för 2023 till anslaget 1:4 Arbetsskadeersättningar m.m.

Anslaget får användas för utgifter för arbetsskadeersättning enligt SFB samt motsvarande äldre lagstiftning. Arbetsskadeersättning kan lämnas i form av bl.a. livränta till den skadade, ersättning för tandvård samt begravningshjälp och livränta till efterlevande. Anslaget får dessutom användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift.

Under 2023 anpassas de övre åldersgränserna för rätten till arbetsskadelivränta till de justerade åldersgränserna i pensionssystemet, vilket höjer

anslagets utgifter. Historiskt sett har dock beståndet minskat, då antalet nya skador inte överstiger bortfallet på grund av äldre skador. Denna trend antas fortsätta.

Anslaget 1:5 Ersättning inom det statliga personskadeskyddet

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 35 792 000 kronor för 2023 till anslaget 1:5 Ersättning inom det statliga personskadeskyddet.

Anslaget får användas för utgifter för ersättningar inom det statliga personskadeskyddet enligt SFB samt motsvarande äldre lagstiftning. Anslaget får också användas för utgifter för krigsskadeersättning till sjömän enligt SFB samt motsvarande äldre lagstiftning. Anslaget får dessutom användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift.

Två tredjedelar av de totala utgifterna för ersättning inom det statliga personskadeskyddet avser äldre skador. De sammanlagda utgifterna förväntas minska över tid eftersom ersättningar enligt äldre regler upphör att gälla. En höjd beredskap i form av ökad försvarsförmåga förväntas öka utgifterna. Effekten av detta blir troligen marginell.

Anslaget 1:6 Bidrag för sjukskrivningsprocessen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 491 700 000 kronor för 2023 till anslaget 1:6 Bidrag för sjukskrivningsprocessen.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag och bidrag till berörda aktörer i sjukskrivningsprocessen. Medlen avser bidrag till hälso- och sjukvården för arbetet med sjukskrivningsprocessen, bidrag till arbetsgivare för arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd samt bidrag till företagshälsövrden för medicinsk service. Medlen avser även kostnader för rehabiliteringsinsatser i samverkan mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, försäkringsmedicinska utredningar enligt lagen (2018:744) om försäkringsmedicinska utredningar, finansiell samordning genom samordningsförbund samt vissa förvaltningsutgifter. Därtill avser medlen utgifter för kunskapsutveckling för sjukskrivningsprocessen och åtgärder för en effektiv sjukskrivningsprocess.

Försäkringskassans och Arbetsförmedlingens samverkan ska bidra till att skapa goda förutsättningar för övergång till arbetsmarknaden och förkorta tiden i sjukförsäkringen. För 2022 avsattes 700 miljoner kronor till denna samverkan och dessa medel bedöms förbrukas i sin helhet. Utgifterna för 2023 beräknas till 700 miljoner kronor.

Finansiell samordning genom samordningsförbund avser att ge personer som är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser stöd så att de uppnår eller förbättrar sin förmåga att utföra förvärsarbete. Finansiell samordning genom samordningsförbund är en frivillig samverkan mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, regioner (tidigare landsting) samt en eller flera kommuner. Försäkringskassan ska bidra med statens andel motsvarande hälften av medlen. Regioner och kommuner ska bidra med var sin fjärdedel.

För 2022 avsattes 339 miljoner kronor i statliga medel och dessa bedöms förbrukas i sin helhet. Utgifterna för 2023 beräknas till 339 miljoner kronor.

Lagen (2018:744) om försäkringsmedicinska utredningar anger att en region ska tillhandahålla försäkringsmedicinska utredningar på begäran av Försäkringskassan. Regionen har rätt till ersättning från staten för sina kostnader. Utredningarna avser att tillgodose Försäkringskassans behov av att i rätt tid få tillgång till kvalificerade medicinska underlag för beslut i vissa mer svårbedömda ärenden. För 2022 avsattes 244 miljoner kronor och dessa medel bedöms förbrukas i sin helhet. Utgifterna för 2023 beräknas till 244 miljoner kronor.

Arbetsgivare kan få statligt bidrag för arbetsplatsinriktade rehabiliteringsinsatser, enligt förordningen (2014:67) om bidrag till arbetsgivare för köp av arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd för återgång i arbete. Bidraget täcker halva kostnaden upp till 10 000 kronor per arbetstagare och år, men lämnas högst med 200 000 kronor per arbetsgivare och år. För 2022 avsattes 150 miljoner kronor och 100 miljoner kronor bedöms förbrukas. Utgifterna för 2023 beräknas till 150 miljoner kronor.

I förordningen (2017:117) om bidrag till företagshälsovården för köp av medicinsk service finns bestämmelser om bidrag till en anordnare av företagshälsovård för dennes kostnader för köp av medicinsk service från offentliga eller privata vårdgivare. Bidraget avser att förebygga sjukskrivning samt att vid sjukskrivning öka arbetstagares möjligheter att återgå i arbete. 55 miljoner kronor har avsatts för 2022 och 52 miljoner kronor bedöms förbrukas. Utgifterna för 2023 beräknas till 55 miljoner kronor.

Anslaget 1:7 Ersättning för höga sjuklönekostnader

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 809 604 000 kronor för 2023 till anslaget 1:7 Ersättning för höga sjuklönekostnader.

Anslaget får användas för utgifter för sjuklönekostnader enligt lagen (1991:1047) om sjuklön.

Utgifterna inom anslagsområdet har ökat kraftigt under covid-19-pandemin, från drygt 1 miljard kronor 2019 till knappt 18 miljarder kronor 2020. Även under 2021 var utgifterna högre än normalt och uppgick till drygt 14 miljarder kronor. De höga kostnaderna kan förklaras av de särskilda pandemirelaterade bestämmelserna som innebar att arbetsgivarna i högre grad ersattes för sina sjuklönekostnader. Under 2022 antas utgifterna uppgå till knappt 12 miljarder kronor. Att utgifterna fortsatte att vara höga beror främst på att arbetsgivares sjuklönekostnader ersattes enligt ett mer generöst regelverk även under perioden december 2021–mars 2022. Under pandemin har arbetsgivarna också kompensrats för sina sjuklönekostnader utifrån ett tätare intervall än vanligt varför en hel del av utgifterna som normalt sett skulle ha belastat 2023 i stället har uppkommit som utgift och ersatts redan under 2022. Utgifterna beräknas sammantaget bli avsevärt lägre 2023.

Anslaget 2:1 Försäkringskassan

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 9 276 970 000 kronor för 2023 till anslaget 2:1 Försäkringskassan.

Anslaget får användas för Försäkringskassans förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för forskning inom socialförsäkringens område.

Regeringen har beslutat om en ny struktur för samhällets krisberedskap och civilt försvar, och Försäkringskassan får som en följd av det nya arbetsuppgifter. Anslaget beräknas därför öka med 7,5 miljoner kronor fr.o.m. 2023. Satsningen finansieras genom att anslaget 2:4 Krisberedskap inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap minskas med motsvarande belopp för 2023.

Till följd av ändringar när det gäller reformen etableringsjobb justeras anslagsnivån. Ökningen uppgår till 11 miljoner kronor.

Till följd av den tillfälliga satsningen för att stärka handläggningen och förkorta handläggningstiderna inom förmånerna omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning minskas anslaget med 80 miljoner kronor. Satsningen upphör 2024.

För att stärka totalförsvaret och intensifiera civila försvarets återuppbyggnad under åren 2021–2025 tillförs anslaget 16 miljoner kronor för 2023.

Sedan 2021 minskas anslaget när det gäller att finansiera förvaltningsgemensam digital infrastruktur. Anslagets minskning uppgår till ca 9 miljoner kronor.

För att täcka administrationskostnader för införande, administration och kontroll av omställningsstudiestödet ökas anslaget med 5 miljoner kronor.

För att täcka ökade administrationskostnader till följd av förslag om förstärkt rätt till personlig assistans ökas anslaget motsvarande 18,8 miljoner kronor.

Anslaget minskas med 36 miljoner kronor avseende administrationskostnader för att införa nya regelverk inom sjukförsäkringen.

Under 2022 förstärktes anslaget tillfälligt för kontroll av ersättningar för höga sjuklönekostnader. Anslaget minskas nu med 10 miljoner kronor.

Bemyndigande om särskild kredit

Regeringen föreslår att den ska få besluta om en kredit i Riksgäldskontoret om högst 170 000 000 kronor för att tillgodose Försäkringskassans behov av likviditet vid utbetalning av ersättning för vård i andra länder.

Anslaget 2:2 Inspektionen för socialförsäkringen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 72 978 000 kronor för 2023 till anslaget 2:2 Inspektionen för socialförsäkringen.

Anslaget får användas för Inspektionen för socialförsäkringens förvaltningsutgifter.

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2059 yrkande 1 föreslår Anders Ygeman m.fl. (S) att riksdagen anvisar 230 000 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 10 för 2023. Motionärerna föreslår att det till anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. anvisas 230 miljoner kronor mer än regeringen eftersom arbetsmarknadsbegreppet ändras och motsvarar det som gäller för rätt till sjukpenning. Avsikten är att stärka försäkrades möjligheter att återgå i arbete. I yrkande 3 i kommittémotionen finns ett tillkännagivande med motsvarande förslag.

I partimotion 2022/23:1282 föreslår Nooshi Dadgostar m.fl. (V) att riksdagen anvisar 8 025 000 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 10 för 2023. Enligt motionärerna ska försäkrade som drabbas av sjukdom och blir arbetsoförmögna ha en rimlig ekonomisk situation och få stöd för att komma tillbaka till arbete. Motionärerna föreslår därför följande: Till anslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. anvisas knappt 4 miljarder kronor mer än regeringen eftersom taket i sjukpenningen för arbetssökande höjs till 664 kronor per dag och inkomstindexeras. Vidare avskaffas bestämmelserna om sjukpenning på fortsättningsnivå så att försäkrade som har sjukpenning i över ett år fortsätter att få 80 procent av sin sjukpenninggrundande inkomst. Utgifterna för anslaget ökar också till följd av att pensionsavgiften och pensionsrätten beräknas utifrån bakomliggande inkomst. Till anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. anvisas drygt 4 miljarder kronor mer än regeringen eftersom nivån på ersättningen höjs till 80 procent av antagandeinkomsten. Även detta anslags utgifter ökar eftersom pensionsavgiften och pensionsrätten beräknas utifrån bakomliggande inkomst. Motsvarande förslag finns i kommittémotion 2022/23:1228 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkandena 25, 26 och 28.

Martina Johansson m.fl. (C) föreslår i kommittémotion 2022/23:2211 att riksdagen anvisar 515 897 000 kronor mindre än regeringen till utgiftsområde 10 för 2023. Motionärerna föreslår att det till anslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. ska anvisas 200 miljoner kronor mindre än regeringen eftersom ändringen av bedömning av den försäkrades arbetsförmåga vid dag 365 som infördes 2022 tas bort i sjukförsäkringen. Till anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. anvisas 300 miljoner kronor mindre än regeringen till följd av att den särskilda beräkningen för flyktingar på garantinivå i aktivitets- och sjukersättningen avskaffas. Till anslaget 2:1 Försäkringskassan anvisas ca 15,7 miljoner kronor mindre än regeringen. Etableringsjobben breddas vilket ökar utgifterna för anslaget samtidigt som en reduktion av pris- och löneomräkningen minskar anslagets utgifter. Till anslaget 2:2 Inspektionen för socialförsäkringen anvisas ca 0,2 miljoner kronor mindre än regeringen på grund av reduktion av pris- och löneomräkningen.

I kommittémotion 2022/23:2104 föreslår Annika Hirvonen m.fl. (MP) att riksdagen anvisar 6 991 600 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 10 för 2023. Motionärerna föreslår att det till anslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. anvisas ca 5 480 miljoner kronor mer än regeringen till

följd av att karensavdraget slopas, sjukpenning inte nekas retroaktivt och att det införs en preventionsersättning. Till anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. anvisas ca 1 512 miljoner kronor mer än regeringen till följd av att garantinivån höjs i aktivitets- och sjukersättningen. Vidare föreslås att försäkrade får ökade möjligheter att pröva att arbeta och studera utan att förlora sin ersättning. Avsikten är att försäkrade ska vara säkra på att få stöd från sjukförsäkringen.

Utskottets ställningstagande

Finansutskottet har föreslagit att riksdagen ska ställa sig bakom den ram för utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning för 2023 som regeringen föreslår (bet. 2022/23:FiU1). Regeringen föreslår att utgiftsramen ska bestämmas till 106 427 304 000 kronor (prop. 2022/23:1). Socialförsäkringsutskottets ställningstagande till hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen bygger på förutsättningen att riksdagen fastställer ramen för utgiftsområde 10 i enlighet med finansutskottets förslag.

Inom ramen för det särskilda bidraget som rehabiliteringsersättningen bl.a. består av kan en försäkrad exempelvis få ersättning för resor. Utskottet ser positivt på att regeringen avser att höja rehabiliteringsersättningen för resor med egen bil. Utskottet kan konstatera att Försäkringskassan har höga administrationskostnader till följd av tidigare beslutade reformer. Vidare medför en ny struktur för samhällets beredskap och civilt försvar ytterligare uppgifter för Försäkringskassan och ökade kostnader. Utskottet noterar att regeringen avser att sätta fokus på rehabilitering och att utformningen ska motverka onödigt många sjukskrivningar, särskilt långa sådana, bl.a. genom tydligt definierade avstämningstillfällen. Åtgärder kommer att sättas in för att motverka ohälsa och ett reformarbete ska inledas för att öka arbetsutbudet. Regeringen avser också att tillsätta en utredning med uppdrag att föreslå en modell för successiv kvalificering till svenska välfärdsförmåner.

Utskottet anser att regeringens anslagsförslag är väl avvägda.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen anvisar anslagen för 2023 inom utgiftsområde 10 enligt regeringens förslag. Utskottet tillstyrker därför proposition 2022/23:1 punkt 5 samt avstyrker motionerna 2022/23:2059 (S) yrkandena 1 och 3, 2022/23:1282 (V), 2022/23:1228 (V) yrkandena 25, 26 och 28, 2022/23:2211 (C) och 2022/23:2104 (MP).

Utskottet noterar att Sveriges Kommuners och Regioners nationella väntetidsdatabas visar dels kraftigt ökande vårdköer under pandemin då hälso- och sjukvården tvingades ställa in stora delar av vården till förmån för behandling och fokus på de som drabbats av covid-19, dels att vårdköerna fortsätter att vara långa i hela landet. Mot den bakgrunden anser utskottet liksom regeringen att det är angeläget att den tillfälliga lagstiftningen om undantag från vissa bedömningar inom sjukpenningen vid uppskjuten vård eller rehabilitering får fortsatt giltighet. Utskottet delar regeringens bedömning

att bestämmelserna i socialförsäkringsbalken bör förlängas t.o.m. den 31 december 2023. Utskottet tillstyrker därmed proposition 2022/23:1 punkterna 1–3.

Utskottet har inget att invända mot regeringens förslag om bemyndigande om ekonomiska åtaganden. Utskottet tillstyrker därför proposition 2022/23:1 punkt 4.

Reservation

Mål för utgiftsområde 10, punkt 1 (V)

av Tony Haddou (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:1228 av Ida Gabriellsson m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

Det nuvarande målet för utgiftsområde 10 har lett till att bl.a. sjukförsäkringen stramats upp. Försäkringskassan bör satsa på det förebyggande arbetet, ett mer hållbart arbetsliv och rehabilitering samt öka möjligheterna för den försäkrade att beviljas sjukpenning. Regeringen bör därför återkomma med förslag om att ändra målet för utgiftsområde 10 till ”att ge ekonomisk trygghet vid sjukdom och ett effektivt stöd för att försäkrade ska återfå arbetsförmågan och återgå i arbete”, och detta bör vara vägledande för regeringens styrning av Försäkringskassan och återspeglas i regleringsbrevet.

Särskilda yttranden

1. Statens budget inom utgiftsområde 10, punkt 2 (S)

Anders Ygeman (S), Sanne Lennström (S), Kalle Olsson (S), Åsa Eriksson (S) och Ola Möller (S) anför:

Vi lever i en orolig tid. Rysslands hänsynslösa krig i Ukraina har stöpt om det säkerhetspolitiska läget i vårt närområde, samtidigt som Putins energikrig prövar både ekonomin och sammanhållningen i Europas länder. I Sverige pressas hushåll och företag både av hög inflation och ökande räntor. Reallönerna urholkas och den ekonomiska verkligheten tränger sig in i människors vardag. Därtill står Sverige inför en lågkonjunktur med ökande arbetslöshet. Det svåra ekonomiska läget sätter ljuset på behovet av ett tryggt samhälle, där välfärden levererar i hela Sverige och där vi möter tuffa tider tillsammans. Dessvärre möter inte regeringens budgetproposition för år 2023 den situation Sverige står inför. Budgetpropositionens förslag visar tydligt att Sverigedemokraterna och regeringspartierna saknar verklighetsförankrade lösningar på samhällsproblemen. Nu krävs en ansvarsfull politik som sätter välfärden och kampen mot samhällsproblemen främst, och som rustar Sverige och svenska folket för att möta tuffare ekonomiska tider. Vi måste stoppa våldet och bryta nyrekryteringen till den grova organiserade brottsligheten. Vi behöver ta tillbaka den demokratiska kontrollen över välfärden och säkra välfärdens finansiering så att det inte är barnen i skolan, patienterna i vården och de äldre i äldreomsorgen som får betala priset för lågkonjunkturen. Vi behöver öka takten i klimatomställningen och bygga ett hållbart samhälle, samtidigt som vi skapar gröna jobb i hela Sverige. Socialdemokraterna har lagt fram en budgetmotion som det går att lita på – med rejäla investeringar för att skydda välfärden, hushållens ekonomi och för att öka tryggheten i hela Sverige.

Finansutskottet har föreslagit att riksdagen ska besluta om att de samlade utgifterna för utgiftsområde 10 inte får överstiga 106 427 304 000 kronor 2023 (bet. 2022/23:FiU1). Eftersom Socialdemokraternas förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan vi inte reservera oss till förmån för detta förslag. Socialdemokraternas budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer vi att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Socialdemokraternas politik inom utgiftsområde 10.

Socialdemokraternas förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2022/23:2074. Motionen behandlas i betänkande 2022/23:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av våra reservationer om dels riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, dels rambeslutet.

Förslaget till statens budget för 2023 inom utgiftsområde 10 läggs fram i kommittémotion 2022/23:2059. I motionen anger vi att de försäkrades möjligheter till återgång i arbete bör stärkas. Regelverket ska upplevas som

rimligt och rättvist. Därför införs enligt vårt förslag samma arbetsmarknadsbegrepp vid prövningen av rätten till aktivitets- och sjukersättning som används vid prövningen av rätten till sjukpenning. Till följd av detta höjs anslaget för aktivitets- och sjukersättning.

Sammantaget anvisar vi 230 000 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 10 för 2023.

2. Statens budget inom utgiftsområde 10, punkt 2 (V)

Tony Haddou (V) anför:

Sverigedemokraternas och regeringens budgetproposition präglas av en passivitet inför såväl stora strukturella samhällsproblem som effekterna av den pågående kostnadskrisen. Vänsterpartiet presenterar i sin budgetmotion en helt annan inriktning. Den ekonomiska politiken ska inriktas mot full sysselsättning och ekonomisk jämlikhet. Bördorna för de snabba prishöjningarna måste fördelas rättvist, med särskild hänsyn till de hushåll som har små marginaler. Samtidigt måste klimatomställningsarbetet accelereras betydligt för att vi ska nå våra klimatmål. Valfärdssektorn har under lång tid varit underfinansierad. Samhället behöver förnya sitt åtagande att säkerställa en god arbetsmiljö och goda arbetsvillkor för de som söker sig till förskolan, sjukvården, skolan och äldreomsorgen och för de som redan arbetar där. För Vänsterpartiet är det vidare en självklarhet att resurserna som är avsatta för att finansiera den gemensamma välfärden ska gå till utbildning, vård och omsorg och inte till kommersiella bolag som har etablerat sig i sektorn. I vårt samlade budgetförslag prioriterar vi att anvisa betydande resurser till välfärds-satsningar via generella statsbidrag. Tillsammans med våra satsningar på klimatområdet påverkar detta i praktiken direkt eller indirekt alla utgiftsområden.

Finansutskottet har föreslagit att riksdagen ska besluta om att de samlade utgifterna för utgiftsområde 10 inte får överstiga 106 427 304 000 kronor 2023 (bet. 2022/23:FiU1). Eftersom Vänsterpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan jag inte reservera mig till förmån för detta förslag. Vänsterpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om vår politik inom utgiftsområde 10. Vänsterpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2022/23:1299. Motionen behandlas i betänkande 2022/23:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av våra reservationer dels om riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, dels rambeslutet.

Förslaget till statens budget för 2023 inom utgiftsområde 10 läggs fram i partimotion 2022/23:1282 och kommittémotion 2022/23:1228 yrkandena 25, 26 och 28. Vi anser att försäkrade som drabbas av sjukdom som gör dem oförmögna att arbeta ska ha en rimlig ekonomisk situation och få stöd att komma tillbaka till arbete. Klyftan ska minskas mellan försäkrade med inkomstrelaterad ersättning och löntagare. Taket höjs därför i sjukpenningen

för arbetssökande till 664 kronor per dag och inkomstindexeras. Bestämmelserna om sjukpenning på fortsättningsnivå avskaffas så att försäkrade som har sjukpenning i över ett år kan fortsätta att få 80 procent av sin sjukpenninggrundande inkomst. I aktivitets- och sjukersättningen höjs ersättningsnivån till 80 procent av antagandeinkomsten. Anslagen för sjukpenning och rehabilitering samt aktivitets- och sjukersättningar höjs till följd av förslagen om att beräkna pensionsavgiften och pensionsrätten utifrån bakomliggande inkomst.

Sammantaget anvisar vi 8 025 000 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 10 för 2023.

3. Statens budget inom utgiftsområde 10, punkt 2 (C)

Martina Johansson (C) anför:

Sverige står inför svåra ekonomiska tider. Priser, räntor och arbetslösheten stiger. Allt fler har inte råd att betala räkningar och tanka bilen. Samtidigt fortsätter världens utsläpp att öka. I detta allvarliga läge krävs att politiken fokuserar på det som är viktigt på riktigt – på att fler ska kunna få eller behålla ett jobb samt att klara klimatomställningen och ge människor i hela landet möjlighet att klara hushållsekonomin.

Centerpartiet kan konstatera att regeringen inte förmår att möta dessa utmaningar. Löften om att sänka priset på diesel vid pump med 5–10 kronor förbyttes i ett förslag om sänkta kostnader med drygt 40 öre. Det utlovade högkostnadsskyddet för höga elpriser lyser fortsatt med sin frånvaro. Över en natt avskaffades klimatbonusen för bilar, och klimatutsläppen förväntas stiga med den nya politiken. Trots löften om att regeringen avser att driva en liberal och borgerlig politik föreslås nu att skatterna på jobb och företag höjs för att finansiera höjda ersättningar i arbetslöshetsförsäkringen.

I vår budgetmotion presenterar vi ett grönt och liberalt alternativ. Det är ett alternativ för fler jobb, minskade utsläpp och förstärkta möjligheter att bo och arbeta i hela Sverige. I budgetmotionen presenteras förslag för ökat jobbskapande genom sänkta kostnader för att anställa, minskat regelkrångel och värnandet av arbetslinjen. Klimatpolitiken förstärks med återinförd klimatbonus, ökade incitament för energieffektivisering och bättre villkor för produktion av klimatsmart el. I motionen beskrivs även konkreta lösningar på landsbygdens problem, där kostnaden för drivmedel sänks med 3 kronor per liter för boende på landsbygden, reseavdraget görs landsbygdsfokuserat och svensk livsmedelsförsörjning tryggas.

Eftersom finansutskottet i betänkande 2022/23:FiU1 har föreslagit att riksdagen ska ge budgetpolitiken en annan inriktning än den Centerpartiet önskar avstår jag från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 10. Centerpartiets budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat. Centerpartiets samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2022/23:2180. Motionen behandlas i betänkande 2022/23:FiU1,

och vårt samlade förslag framgår av våra reservationer om dels riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, dels rambeslutet.

Förslaget till statens budget för 2023 inom utgiftsområde 10 läggs fram i kommittémotion 2022/23:2211. I motionen föreslår vi att reglerna som infördes 2022 om lättnader i bedömningen av arbetsförmågan vid dag 365 i sjukförsäkringen tas bort för att finansiera andra prioriterade reformer, t.ex. insatser för att underlätta för försäkrade att återgå i arbete. Vidare slopas det s.k. flyktingundantaget i aktivitets- och sjukersättningen. Det måste också bli lättare för personer att komma in på arbetsmarknaden och möjligheterna till etableringsjobb ska breddas. Försäkringskassan tillförs därför medel för administration, men dess anslag minskas totalt sett på grund av reduceringen av pris- och löneomräkningen. Även anslaget till Inspektionen för socialförsäkringen minskas på grund av att pris- och löneomräkningen reduceras.

Sammantaget anvisar vi 515 879 000 kronor mindre än regeringen till utgiftsområde 10 för 2023.

4. Statens budget inom utgiftsområde 10, punkt 2 (MP)

Annika Hirvonen (MP) anför:

Sverige präglas av höga energipriser, inflation, klimatkris och en kraftig förlust av biologisk mångfald, vilket skapar stora parallella utmaningar. Samtidigt pågår ett krig i Europa, svältkatastrofer och extrem fattigdom runt om i världen. Miljöpartiets budget för 2023 visar att det går att tänka nytt. Vi kan nå våra klimatmål trots tuffa ekonomiska tider och en osäker omvärld, samtidigt som vi ökar jämlikheten, stärker jämställdheten och tar tag i våra stora välfärdsutmaningar. Vi vill bygga ett nytt grönt folkhem. Regeringens politik och budgetproposition går tyvärr i helt motsatt riktning. Över en tredjedel av reformutrymmet läggs på ökade fossila subventioner, med ökade utsläpp som följd. De stärker inte välfärden utan utarmar centrala verksamheter för utbildning och vård.

Miljöpartiets budgetmotion innehåller en historiskt stor klimatsatsning på 100 miljarder kronor per år i tio år. Paketet innehåller pengar till industrins och hela samhällets omställning, en utbyggnad av den förnybara energin och kraftiga satsningar på energieffektivisering och klimatanpassning. För att alla ska kunna vara med i omställningen till en fossilfri fordonsflotta föreslår vi ett träffsäkert reseavdrag, en leasingcheck, bibehållen klimatbonus för elbilar och höjd skatt på bensin- och dieslbilar. Vi lägger fram en kraftig förstärkning av miljöarbetet för att stoppa överfisket, bevara levande sjöar och hav, återväta fler våtmarker och skapa bättre system för att bevara värdefull natur.

Vår budget tar fasta på att samarbete bygger styrka. Gemensamma globala utmaningar löser vi tillsammans. Därför föreslår vi en biståndsbudget där målet är 1,25 procent av BNI och 200 miljoner kronor till Loss and damage-fonden inom COP27.

Människor måste också ha ekonomiskt stöd i krisen. Därför föreslår vi en skattereduktion för människor som bor i glesbygd och höjt barnbidrag, studie-stöd, höjd allmän pension och inför ett högkostnadsskydd på tandvård.

Att välfärden fungerar är avgörande för människors vardag och trygghet. Utbildning och vård ska hålla hög kvalitet för alla. Högre generella statsbidrag till landets kommuner och regioner är då avgörande. Våldet måste minska, såväl på gatorna som i hemmet. Ökat stöd till kvinnojourerna måste till.

Finansutskottet har föreslagit att riksdagen ska besluta de samlade utgifterna för utgiftsområde 10 inte får överstiga 106 427 304 000 kronor 2023 (bet. 2022/23:FiU1). Eftersom Miljöpartiets förslag till anslag inom utgifts-området ligger över den nivån kan jag inte reservera mig till förmån för detta förslag. Miljöpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Miljöpartiets politik inom utgiftsområde 10.

Miljöpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2022/23:2275. Motionen behandlas i betänkande 2022/23:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av våra reservationer om dels riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, dels rambeslutet.

Förslaget till statens budget för 2023 inom utgiftsområde 10 läggs fram i kommittémotion 2022/23:2104. I motionen anger vi att försäkrade måste vara säkra på att få stöd från sjukförsäkringen. För att undvika orimliga situationer föreslås därför ett stopp för att neka sjukpenning retroaktivt. Karensavdraget tas bort eftersom det inte är rättvist och en preventionsersättning införs för att fler ska få förebyggande insatser och för att förhindra sjukskrivning. Garantinivån i aktivitets- och sjukersättning höjs och möjligheterna stärks för försäkrade att pröva att arbeta och studera utan att förlora ersättningen.

Sammantaget anvisar vi 6 991 600 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 10 för 2023.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2022/23:1 Budgetpropositionen för 2023 utgiftsområde 10:

1. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2021:1241) om ändring i socialförsäkringsbalken (avsnitt 2.1 och 3.9).
2. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken (avsnitt 2.2 och 3.9).
3. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken (avsnitt 2.3 och 3.9).
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2023 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret för att tillgodose Försäkringskassans behov av likviditet vid utbetalning av ersättning för vård i andra länder som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 170 000 000 kronor (avsnitt 3.11.8).
5. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2023 inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning enligt tabell 1.1.

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:1228 av Ida Gabrielsson m.fl. (V):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om ändringar i målet för utgiftsområde 10 till ”att ge ekonomisk trygghet vid sjukdom och ett effektivt stöd för att individen ska återfå arbetsförmågan och återgå i arbete” och låta det vägleda Försäkringskassans regleringsbrev, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att höja taket i sjukpenningen för arbetssökande till 664 kronor per dag och inkomstindexera det och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att avskaffa bestämmelserna om sjukpenning på fortsättningsnivå så att den som har sjukpenning i över ett år fortsatt får 80 procent av SGI och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att höja ersättningsnivån i

sjuk- och aktivitetsersättningen till 80 procent av antagandeinkomsten och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1282 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

Riksdagen anvisar anslagen för 2023 inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2022/23:2059 av Anders Ygeman m.fl. (S):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2023 inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning enligt förslaget i tabellen i motionen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samma arbetsmarknadsbegrepp ska användas vid prövning av rätt till sjuk- och aktivitetsersättningen som vid prövning av rätten till sjukpenning och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2104 av Annika Hirvonen m.fl. (MP):

Riksdagen anvisar anslagen för 2023 inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning enligt förslaget i tabell A i motionen.

2022/23:2211 av Martina Johansson m.fl. (C):

Riksdagen anvisar anslagen för 2023 inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag

Anslag för 2023 inom utgiftsområde 10 ekonomisk trygghet
vid sjukdom och funktionsnedsättning

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag		Avvikelse från regeringen			
			S	V	C	MP
1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.	45 645 099	±0	3 925 000	-200 000	5 479 500	
1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	45 422 161	230 000	4 100 000	-300 000	1 512 100	
1:3 Merkostnadsersättning och handikappersättning	1 357 000	±0	±0	±0	±0	
1:4 Arbetskadeersättningar m.m.	2 316 000	±0	±0	±0	±0	
1:5 Ersättning inom det statliga personskadeskyddet	35 792	±0	±0	±0	±0	
1:6 Bidrag för sjukskrivningsprocessen	1 491 700	±0	±0	±0	±0	
1:7 Ersättning för höga sjuklönekostnader	809 604	±0	±0	±0	±0	
2:1 Försäkringskassan	9 276 970	±0	±0	-15 667	±0	
2:2 Inspektionen för socialförsäkringen	72 978	±0	±0	-212	±0	
Summa för utgiftsområdet	106 427 304	230 000	8 025 000	-515 879	6 991 600	

BILAGA 3

Regeringens lagförslag

1 Förslag om ändring i lagen (2021:1241) om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att lagen (2021:1241) om ändring i socialförsäkringsbalken ska utgå.

2 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken¹
dels att 27 kap. 49 a § ska upphöra att gälla,
dels att rubriken närmast före 27 kap. 49 a § ska utgå.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.
 2. Den upphävda paragrafen gäller dock fortfarande för sjukpenning som avser tid före utgången av 2023.

¹ Senaste lydelse av
27 kap. 49 a § 2021:1240
rubriken närmast före 27 kap. 49 a § 2021:1240.

3 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken att det i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2021:1240) om ändring i den balken ska införas en ny punkt, 4, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4. Den som för den 31 december 2022 har beviljats sjukpenning med stöd av 27 kap. 49 a § har rätt att efter ansökan få frågan om rätten till sjukpenning från och med den 1 januari 2023 prövad utan hinder av att frågan tidigare avgjorts av Försäkringskassan eller domstol genom beslut som fått laga kraft.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.